

**Primer la raó,
després la tècnica**

Miquel Peralta

La tècnica no només s'avança a l'expressió. També s'avança a les necessitats.

Josep Lluís Micó,
Teleperiodisme digital

Les noves tecnologies són més presents que mai en l'àmbit de la comunicació audiovisual i, conseqüentment, en l'exercici del periodisme. Ho han transformat tot. Si algú no n'està convençut (del tot), li recomanem que llegeixi el llibre del professor Josep Lluís Micó *Teleperiodisme digital* i ho podrà comprovar.

Ara fa deu anys es començaren a implantar a les grans cadenes de televisió els sistemes d'edició digital no lineal, que no vol dir altra cosa que un procés sinèrgic entre els sistemes informàtics i els aparells electrònics de vídeo i d'àudio mitjançant els quals s'elaboren les notícies i els reportatges. Aquest *simple* canvi de *software* ha transformat tot el procés de construcció de la informació televisiva d'actualitat: la recerca de la informació periodística, l'enregistrament d'imatges, sons i testimonis, el posterior muntatge d'aquest material audiovisual informatiu i les expressions

finals de les notícies i reportatges —ara més àgils, més fragmentades i molt “representades” o “escenificades”—. Els canvis no són exclusivament formals, és a dir, no només repercuteixen en “allò que es veu”. També influeixen en el concepte de la informació periodística, en la seva raó de ser. És a dir, en les fonts d’informació, en els criteris i factors de la noticiabilitat, en els criteris i factors extraperiodístics, en l’aplicació i readaptació dels codis deontològics... Per exemple, actualment, a l’hora de determinar què és notícia i què no ho és prima el concepte d’immediatesa per sobre d’altres de més clàssics, com la proximitat geogràfica.

Les modificacions han ressonat igualment com a conseqüència dels nous sistemes de transmissió del senyal icònic, que estan arrabassant el lideratge a la televisió. Posem-ne un exemple. Diu el sentit comú —o una caríssima diagnosi d’una agència de consultoria multimèdia— que si no pots competir amb el pitjor enemic, més val que hi pactis —o facis una *joint venture*, si és que has pagat el preu de la consultoria—. Doncs això és el què estan fent la majoria de les grans televisions, entitats i institucions internacionals amb el fenomen del YouTube. Pactar-hi. I buscar aliances. Ho han fet la BBC, el F. C. Barcelona, Tele 5, Cuatro, Antena 3, TV3... Una altra cosa són els problemes

que hi pot haver respecte als drets d’emissió, d’autor i de caràcter legal.¹

I sembla que encara no hem vist res d’aquesta *meravellosa* i *interactiva* vall mediàtica digital. Diuen —i és veritat— que encara hi ha una mica de boira que no ens deixa veure (tot) l’horitzó. Que quan les grans multinacionals es posin d’acord —o ho decideixi el mercat capitalista que se suposa que som tots els consumidors— ja ho veurem (tot) més clar. També diuen els que hi entenen de debò, com el professor Manuel Castells, que aquests canvis permanents en la cultura audiovisual repercutiran a la llarga en la forma de pensar dels individus i de les societats, i en la manera de relacionar-se.²

Posem-ne un exemple. Una anàlisi detallada dels programes informatius a la televisió determina que cada cop hi ha més intervenció directa dels ciutadans en les notícies i els reportatges. Aquesta presència és efectiva en els plató, a través de correus electrònics, missatges SMS, reportatges i documentals de curta durada en programes experimentals, trucades telefòniques..., i mitjançant breus gravacions en vídeo o en format digital. En aquest darrer cas són vídeos enregistrats o bé a partir de telèfons mòbils o aparells electrònics similars, o bé mitjançant càmeres semiprofessionals. Aquests enregistraments poden tenir el valor de l’impacte de la

¹ GÓMEZ, R. G. “Las televisiones se alían con Google”. *El País*, diumenge 25 de febrer de 2007, p. 84; GÓMEZ, L. “La BBC difundirá tres nuevos canales a través de YouTube”. *El País*, dissabte 3 de març de 2007, p. 85; REDACCIÓN. “TV3 y el FC Barcelona estrenan cada uno una página en Youtube”. *La Vanguardia*, 5-6 d’abril de 2007, p. 8, suplement *Vivir*.

² CASTELLS, M. “Mi tele (y la suya)”. *La Vanguardia*, 20 de gener de 2007, p. 21.

immediatesa i de l'espontaneïtat, sobretot quan recullen algun esdeveniment imprevist. Als Estats Units —com gairebé sempre— ja han anat més enllà i hi ha noves televisions exclusivament per Internet que fomenten aquesta participació. Com el cas de Current TV, vinculada al exvicepresident Al Gore.³ Certament, si continua aquesta tònica, caldrà, com a mínim, resituar el paper del periodista que treballa als Serveis Informatius de les televisions.

Però la tècnica no ho és tot.

Fins on hem pogut i sabut, hem defensat públicament bona part de la televisió actual, especialment de les cadenes públiques. Naturalment no tota la televisió que es fa és de qualitat. Però se'n fa i és legítim reivindicar-la. Especialment en l'àmbit dels programes informatius i divulgatius. A partir d'ara ho tindrà més fàcil gràcies a un magnífic article de l'escriptor català Josep Maria Espinàs. Coincidint amb els seus vuitanta anys, escriu: "Més enllà de la televisió hi ha vida. I, precisament, aquest mitjà proporciona, a qui vulgui rebre-la, una quantitat d'informació visual que mai —mai en la història de la humanitat— havia arribat a les cases de la gent. I això és un regal humanitari per a milions de persones que viuen soles, que no es poden moure d'un llit o d'una butaca, que necessiten estímuls per passar el temps o connectar amb el món. Ens ho haurérem d'aprendre: la tele està molt bé, tot

i els programes escombraries; la literatura està molt bé, tot i que hi hagi llibres mediocres; el cine està molt bé, encara que es projectin pel·lícules infectes".⁴

Quedi clar, per tant, que els nous sistemes i aparells de transmissió de la imatge i el so ja han entrat de ple en el procés de la construcció de la informació televisiva. I que l'han transformat. Conceptualment i formalment. Però ara volem dir que la tecnologia no ho és tot. Que no ho ha de ser. Que primer hi ha la raó i després la tècnica.

També volem dir que no sempre una imatge val més que mil paraules. Cal explicar què ha passat, qui ho ha protagonitzat i les repercussions de l'esdeveniment. I analitzar-ne el context, present i històric. I fer-ho amb professionalitat, amb rigor i des d'una perspectiva plural. I crítica, si cal. Si s'atén a totes aquestes premisses el periodista pot ser crític amb allò que ha vist i que reflecteix. Ho ha de ser. La notícia diària sobre el lamentable infern de l'Iraq deixa cada dia més en evidència, per si algú en dubtava al començament de l'ocupació, de l'absurditat i la il·legalitat d'aquesta guerra. Com qualsevol altra guerra.

Ryszard Kapuściński, un dels millors reporters internacionals del segle XX, ha explicat sovint que el reporter ha de buscar el context, "les causes veritables que expliquen allò que passa al món". "Quan veiem imatges de pasteres, amb

³ <<http://www.current.tv/>>.

⁴ *El Periódico de Catalunya*, 20 de febrer de 2007.

20 o 40 persones, comencem a parlar d'immigració i els polítics proposen mesures per combatre-la o regular-la. Un dia llegim una notícia sobre l'arribada a Itàlia d'un vaixell amb kurds; un altre, la trobada d'asiàtics tancats dins un camió a Anglaterra; un altre, d'africans saltant la tanca de Melilla... Però es tracta de petites notícies separades que no expliquen res. Se'ns presenten fora de context perquè el vertader context és la misèria".⁵ Per Kapuściński allò significatiu és la raó final —o inicial— dels conflictes. Trobar i explicar les causes de tants conflictes i de tanta violència. I malgrat tot de tanta esperança! I per buscar aquestes raons cal ser en els llocs, parlar amb la gent, amb les víctimes, trepitjar els camins, visitar les cases o les barraques sempre provisionals però a pesar de tot definitives...

Una altra reportera experimentada, en aquest cas de televisió, Rosa Maria Calaf, insisteix en el compromís del periodista. Per la veterana periodista de TVE, el periodista fa un treball essencial perquè "tan sols una societat ben informada és capaç d'exigir els seus drets (...) El periodista —continua Calaf— ha de ser escèptic, incansable en la tasca de contrastar les informacions i, en el cas que sigui una corresponsalia, ha de ser ben conscient sobre el fet que ha de conèixer profundament la realitat que l'envolta".⁶ L'actual corresponsal a Hong Kong també adverteix que cal rebatre la idea de la notícia espectacle, ràpida i breu, que domina avui a moltes redaccions, i que ha estat afavorida per l'explosió de les noves tecnologies.

Doncs això mateix.

⁵ LOBO, R. "Ryszard Kapuściński: 'El sentido de la vida es cruzar fronteras'". *El País*, diumenge 23 d'abril de 2006, p. 6-7, suplement *Domingo*.

⁶ <<http://www.barcelona2004.org/cat/actualidad/noticias/html/f042187.htm>>.